

Sygn. akt. IV Ko 320/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Stanisław Jabłoński (spr.)

Sędziowie SSO Ewa Kilczewska

(...) del. do SO Piotr Wylegalski

Protokolant Artur Łukiańczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2014 r.

sprawy **M. S.**

obwinionej o delikt dyscyplinarny z art. 71 pkt. 2 uoksie

na skutek odwołań wniesionych przez Prezesa Krajowej Rady Komorniczej i obrońcę obwinionej

od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W.

z dnia 9 kwietnia 2014 roku sygn. akt D 66/13

I. uchyła zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej punktu I części dyspozytywnej orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. z dnia 9 kwietnia 2014 roku i sprawę w tym zakresie przekazuje Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. do ponownego rozpoznania;

II. w pozostałej części zaskarżone orzeczenie utrzymuje w mocy;

UZASADNIENIE

M. S. została obwiniona o:

1. naruszenie powagi i godności urzędu (art. 71 pkt 1 ukse) poprzez dokonywanie w okresie od 01 stycznia 2013 r. do 13 maja 2013 r. we W. czynności w sposób powodujący zachwianie zaufania do zawodu komornika sądowego;

2. rażąco obrazę przepisów prawa (art. 71 pkt 2 ukse), a w szczególności przepisu art. 770 kpc, art. 98 §3 kpc i art. 99 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc oraz w związku z § 11 ust. 1 pkt 7, § 4 i § 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 461) oraz w związku z § 10 ust. 1 pkt 7, § 4 i § 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 490) poprzez ustalanie i przyznanie w okresie od 01 stycznia 2013 r. do 13 maja 2013 r. we W. pełnomocnikom procesowym będącym adwokatem lub radcą prawnym kosztów zastępstwa procesowego w zawyżonej wysokości, niezgodnej z obowiązującymi w tym zakresie przepisami;

3. naruszenie zasad etyki zawodowej komorników sądowych poprzez zachowanie sprzeczne z dobrem wymiaru sprawiedliwości, powodujące zachwianie zaufania do zawodu komornika, powagi i godności urzędu.

Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. w dniu 09 kwietnia 2014 r., sygn. akt D 66/13 wydała orzeczenie, w którym:

I. obwinioną M. S. – Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu uznała za winną tego, że w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 13 maja 2013 r. w sprawach egzekucyjnych: (...) rażąco naruszyła przepisy prawa art. 770 kpc, art. 98 § 3 kpc i art. 99 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc oraz w zw. z § 11 ust. 1 pkt 7, § 4 i § 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 461) poprzez ustalanie i przyznawanie pełnomocnikom procesowym radcom prawnym bądź adwokatom kosztów zastępstwa procesowego w zawyżonej wysokości, czym wyczerpała znamiona deliktu dyscyplinarnego art. 71 pkt 2 uoksie i za to na podstawie art. 72 ust. 1 pkt 2 uoksie wymierzyła karę nagany;

II. obwinioną M. S. – Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu uniewinniła od zarzutów opisanych w pkt. 1 i 3 wniosku dyscyplinarnego;

III. obciążyła obwinioną M. S. – Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu kosztami postępowania dyscyplinarnego w kwocie 2 000,00 zł.

Odwołanie od powyższego orzeczenia wywiedli wnioskodawca – Krajowa Rada Komornicza w W. oraz obrońca obwinionej.

Krajowa Rada Komornicza w W. zaskarżyła orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. na niekorzyść obwinionej, w części, w jakiej została ona uniewinniona od zarzucanych jej czynów (pkt 2), a także w części, w jakiej została uznana winną zarzucanych jej czynów (pkt. 1)- w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia o karze i zarzuciła kwestionowanemu orzeczeniu:

- w zakresie pkt. 2 – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia poprzez dowolne uznanie, że obwiniona swoim zachowaniem nie dopuściła się naruszenia powagi i godności urzędu, a także naruszenia zasad etyki zawodowej komorników sądowych, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia w zakresie orzeczonej kary,

- w zakresie pkt. 1 – rażąco niewspółmierność orzeczonej kary nagany w stosunku do stopnia winy obwinionej, stopnia społecznej szkodliwości popełnionego czynu, celu zapobiegawczego i wychowawczego, który wymierzona kara ma osiągnąć w stosunku do obwinionej oraz potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej komorników, asesorów i aplikantów komorniczych.

Przy tak sformułowanych zarzutach apelujący wniósł zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uznanie obwinionej winną naruszenia powagi i godności urzędu, rażącej obrazy przepisów prawa oraz naruszenia zasad etyki zawodowej komorników sądowych i wymierzenie jej kary pieniężnej w wysokości przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, ewentualnie o uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Komisji Dyscyplinarnej do ponownego rozpoznania.

W trakcie rozprawy apelacyjnej pełnomocnik Krajowej Rady Komorniczej w W. **zmodyfikował zakres zaskarżenia oraz wnioski apelacji** wskazując, iż wniesiony środek odwoławczy dotyczy jedynie czynu z pkt. II części wstępnej zaskarżonego orzeczenia, nie zaś z pkt. I i III, a więc czynów, od których obwiniona została uniewinniona.

Obrońca obwinionej zaskarżając orzeczenie w zakresie pkt. I i III, na korzyść M. S., zarzucił:

1. mającą istotny wpływ na treść orzeczenia rażąco obrażając przepisy postępowania, tj. art. 413 § 2 pkt 1 kpk i art. 424 § 1 i § 2 kpk w zw. z art. 75 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, wyrażającą

się w nie dającej się usunąć rozbieżności pomiędzy treścią orzeczenia a jego uzasadnieniem w zakresie wymierzonej obwinionej kary dyscyplinarnej;

2. mającą istotny wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania, tj. art. 413 § 2 pkt 1 kpk w zw. z art. 75 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji poprzez zaniechanie wskazania w zaskarżonym orzeczeniu miejsca popełnienia czynu przypisanego obwinionej;

3. mającą istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia obrazę przepisów postępowania, tj. art. 424 § 1 pkt 2 i art. 424 § 2 kpk w zw. z art. 626 § 1 kpk wyrażającą się w zaniechaniu wyjaśnienia podstawy prawnej orzeczenia w zakresie określenia obciążających obwinioną kosztów postępowania w wysokości 2.000 zł oraz przytoczenia okoliczności, które komisja miała na względzie przy wydaniu zawartego w orzeczeniu rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania w tej właśnie kwocie;

4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mając wpływ na jego treść, a polegający na:

a) uznaniu, że obwiniona dopuściła się jednego deliktu dyscyplinarnego „w okresie od 1 stycznia 2013 r. do dnia 13 maja 2013 r.”, podczas gdy wskazane daty stanowią wyłącznie okres graniczny, za który była prowadzona kontrola w kancelarii obwinionej, a datą rzekomego rażącego naruszenia prawa (i tym samym popełnienia deliktu dyscyplinarnego) może być wyłącznie data wydania przez komornika kwestionowanego postanowienia o przyznaniu wierzycielowi reprezentowanemu przez pełnomocnika kosztów zastępstwa procesowego w konkretnej sprawie;

b) uznaniu, że obwiniona swoim działaniem wyczerpała znamiona deliktu dyscyplinarnego, o którym mowa w art. 71 pkt 2 uoksie, podczas gdy opisanym w zaskarżonym orzeczeniu działaniami nie sposób przypisać znamienia „rażącej” obrazę przepisów prawa;

5. obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 71 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że zachowania obwinionej polegające na przyznaniu wierzycielom reprezentowanym przez pełnomocników w osobach adwokatów i radców prawych kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wyższej niż minimalna w ośmiu różnych postępowaniach egzekucyjnych (sygn. (...)) mogą stanowić jeden delikt dyscyplinarny popełniony w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 13 maja 2013 r., podczas gdy zasady i przepisy regulujące odpowiedzialność dyscyplinarną komorników nie zawierają normatywnej podstawy do objęcia jednym zarzutem i uznania za jeden delikt dyscyplinarny kilku podobnych zachowań komornika.

Przy tak sformułowanych zarzutach obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części, tj. w zakresie pkt. 1 i 3 oraz przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania, względnie – o zmianę zaskarżonego orzeczenia w części, tj. w pkt. 1 i 3 poprzez uniewinnienie M. S. od popełnienia zarzucanego jej czynu i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz obwinionej kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zaskarżone rozstrzygnięcie w zakresie dotyczącym punktu I jego części dyspozytywnej należało uchylić i sprawę przekazać Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. do ponownego rozpoznania. Przyjąć však należy, że decyzja w analizowanej sprawie wydana została przedwcześnie, bez należytego rozważenia czy zachowanie obwinionej M. S. w istocie wypełniło zarówno znamiona podmiotowe, jak i przedmiotowe przypisanego jej deliktu dyscyplinarnego z art. 71 pkt 2 uoksie.

W analizowanej sprawie bezsprzeczny jest fakt, iż obwiniona w kilku sprawach egzekucyjnych przyznała pełnomocnikom wynagrodzenie w kwocie wyższej, aniżeli stawki minimalne wynikające z przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, dla przyjęcia jednak odpowiedzialności obwinionej za delikt dyscyplinarny z art. 71 pkt 2 uoksie to nie wystarczy. Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 71 uoksie komornik odpowiada dyscyplinarnie za zawinione działania lub zaniechania, a w szczególności -w przypadku

pkt. 2- za rażącą obrazę przepisów prawa. Odpowiedzialność dyscyplinarna komorników sądowych opiera się zatem na zasadzie winy, co oznacza z kolei, że warunkiem przypisania sprawstwa zarzucanego M. S. czynu jest wykazanie, że obwiniona w sposób zawiniony ustalała i przyznała pełnomocnikom procesowym koszty zastępstwa procesowego w stawce wyższej niż minimalna i czyniła to w sytuacji, gdy w świetle przepisów prawa brak było ku temu faktycznych podstaw.

Celowym jest w tym miejscu przypomnienie, że zgodnie z przepisami cyt. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., po pierwsze, podstawę zasądzenia opłaty stanowią stawki minimalne, przy czym opłata wyjątkowo może zostać ustalona na wyższym, niż minimalny poziomie, nie przekraczającym jednakowoż sześciokrotności stawki minimalnej dla danej kategorii spraw, po drugie zaś- zasądzając opłatę z tytułu zastępstwa prawnego bierze się pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Unormowania powyższe wskazują, że decyzja o przyznaniu pełnomocnikowi wynagrodzenia wyższego niż stawki minimalne nie będzie stanowić naruszenia prawa, o ile determinowana będzie obowiązującymi w tym względzie przepisami, przy czym zaznaczyć w sposób wyraźny trzeba, że poza zakresem kontroli w niniejszym postępowaniu jest ocena, czy nakład pracy pełnomocnika, charakter sprawy oraz wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia uzasadniały w istocie zastosowanie przez obwinioną stawki wyższej niż minimalna. Innymi słowy, w niniejszym postępowaniu brak jest podstaw do merytorycznego badania wydanych przez komornika decyzji, te bowiem podlegają weryfikacji w drodze wykorzystania przez strony przysługujących im w postępowaniu egzekucyjnym środków odwoławczych. Nie ulega zresztą wątpliwości, że postępowanie dyscyplinarne nie może i nie powinno zastępować lub uzupełniać środków nadzoru judykacyjnego i administracyjnego nad komornikiem.

Nadto trzeba też podkreślić, że tylko i wyłącznie **rażące** naruszenie prawa przez komornika (a nie jakiegokolwiek jego naruszenie) może być podstawą wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, w przeciwnym bowiem wypadku wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wchodziłoby w rachubę w każdym wypadku uchylecia lub zmiany czynności egzekucyjnej komornika w drodze zwyczajnych lub szczególnych środków zaskarżenia (por. R. Szałachowski, Sprawy dyscyplinarne komorników sądowych w świetle orzecznictwa Komisji Dyscyplinarnej, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz pod red. A. Marciniaka, wydanie 6, Lexis Nexis Warszawa 2014 s. 406).

Ustawodawca nie precyzuje, co rozumieć należy pod pojęciem „rażące”, przyjęć jednakże należy, iż chodzi o naruszenie o charakterze wyjątkowym. W literaturze przyjmuje się (G. Kuczyński, Komentarz do art. 71 uoksie – LEX), że o rażącym naruszeniu prawa stanowić będzie spełnienie trzech przesłanek: oczywistość naruszenia prawa, charakter przepisu, który został naruszony, oraz racje ekonomiczne lub gospodarcze - skutki, które wywołało naruszenie prawa. Oczywistość naruszenia prawa polega na rzucającej się w oczy sprzeczności między zachowaniem komornika a dyspozycją normy prawnej. Skutki, które wywołuje rażące naruszenie prawa, to skutki niemożliwe do zaakceptowania z punktu widzenia wymagań praworządności, wreszcie - gospodarcze lub społeczne skutki naruszenia, których wystąpienie powoduje, że nie jest możliwe zaakceptowanie działania komornika jako funkcjonariusza publicznego w praworządnym państwie.

Nie budzi też wątpliwości, że o „rażącym naruszeniu prawa „ można byłoby mówić w sytuacji poczynienia ustaleń, że decyzja komornika w przedmiocie przyznania kosztów zastępstwa procesowego wynikała z pozaprawnych okoliczności.

W materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy na próżno jednak szukać dowodów, które wskazywałyby, że decyzja obwinionej o przyznaniu w poszczególnych sprawach pełnomocnikom kwot wyższych, niż minimalne miała swoje pozaprawne źródło, w szczególności by wynikała ze swoistego rodzaju „zmowy” obwinionej z pełnomocnikami procesowymi. Ma to zaś niebagatelne znaczenie w kontekście tego, iż chodzi w istocie o 8 tego typu przypadków (na 100 analizowanych spraw), jak też w kontekście wspomnianego już faktu, że przyznane koszty mieściły się w sześciokrotności stawki minimalnej, a więc w granicach dopuszczalnego ich zasądzenia.

W tym miejscu wskazać również należy, że z istoty procesu karnego opartego na zasadzie domniemania niewinności wynika, że tzw. materialny ciężar dowodu spoczywa na oskarżycielu, którym w analizowanej sprawie jest Krajowa Rada Komornicza w W.. To oskarżyciel winien wykazać -poprzez przedstawienie stosownych dowodów- że obwiniona w istocie wypełniła znamiona przedmiotowo-podmiotowe zarzucanego jej deliktu dyscyplinarnego, w sytuacji zaś gdy należycie tego nie wykáže, okoliczność ta powinna znaleźć odzwierciedlenie w końcowym orzeczeniu Komisji Dyscyplinarnej.

Niezależnie od powyższego nie można nie zauważyć, że w procedowaniu sprawy przez Komisję doszło również do innych nieprawidłowości, które w pewnym zakresie dostrzegła również obrona.

Przede wszystkim z punktu widzenia art. 424 kpk uzasadnienie wydanego rozstrzygnięcia wykazuje wiele niedostatków. Stan faktyczny zrekonstruowany jest przez organ pierwszoinstancyjny nad wyraz ogólnie; w zasadzie stanowi on przełożenie w formie tekstu tabeli zawartej w protokole z dnia 13 maja 2013 r. z wizytacji przeprowadzonej w Kancelarii obwinionej, w efekcie czego znana jest tylko sygnatura zakwestionowanych postępowań komorniczych oraz wysokość, o jaką -w ocenie oskarżyciela- zawyżono kwotę przyznanego pełnomocnikom wynagrodzenia. Tymczasem w uzasadnieniu rozstrzygnięcia winno zostać opisane każde jedno kwestionowane działanie obwinionej. Jest zatem konieczne by wskazać m.in. sygnaturę kwestionowanej sprawy, kwotę przyznanego wynagrodzenia i datę wydania w tym względzie stosownej decyzji procesowej, zawrzeć informację o podmiocie składającym wniosek egzekucyjny (i jego ewentualnym reprezentancie), czy wreszcie informację odnośnie zaskarżenia w/w orzeczenia przez strony oraz wyniku końcowego postępowania odwoławczego.

Taka szczegółowa rekonstrukcja zdarzenia jest niezbędna choćby tylko z punktu widzenia badania prawidłowości przyjętego czasookresu działania obwinionej. W aktualnym stanie rzeczy ani materiały zawarte w aktach sprawy, ani też pisemne motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia nie pozwalają stwierdzić, czy przyjęty czasookres w istocie odpowiada rzeczywistości. Tylko na marginesie Sąd Okręgowy zauważa, że zarzucana obwinionej rażąca obraza przepisów prawa wiąże się z przyznawaniem kosztów zastępstwa procesowego, a tym samym znaczenia w tym względzie nabierają daty wydania poszczególnych postanowień, nie zaś okres graniczny, za jaki prowadzona była kontrola.

Wydaje się natomiast, że nie ma -jak sugeruje obrona- potrzeby wskazywania wprost miejsca popełnienia zarzucanego deliktu, bowiem już samo dookreślenie funkcji, jaką pełni obwiniona (Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu) w sposób nie budzący wątpliwości wskazuje miejsce zarzucanego jej działania.

Zauważyć trzeba również, że w zaskarżonym orzeczeniu obwinionej przypisuje się rażące naruszenie prawa, w tym m.in. przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, a następnie precyzuje się, iż przypisane działanie polegało na ustalaniu i przyznawaniu kosztów zastępstwa procesowego w zawyżonej wysokości nie tylko pełnomocnikom procesowym będącym adwokatami, ale i radcami prawnymi. Ta nieścisłość niewątpliwie wymaga wyjaśnienia.

Mając zatem na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone orzeczenie co do punktu I, przekazując sprawę w tej części Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Komisja Dyscyplinarna uwzględni uwagi podniesione w niniejszym uzasadnieniu, jak też przeanalizuje zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i na jego podstawie:

1. poczyni szczegółowe ustalenia faktyczne, a w szczególności ustali w jakich datach wydawane były przez obwinioną kwestionowane postanowienia w przedmiocie kosztów weryfikując tym samym wskazany w zarzucie czasookres działania obwinionej, oraz czy strony odwoływały się od wydanych w tym przedmiocie orzeczeń;

2. ustali, czy materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy daje podstawy do stwierdzenia, że obwiniona dopuściła się nie tylko zawinionego, ale także „rażącego” naruszenia prawa,

3. następnie swoje stanowisko co do zasadności bądź braku zasadności stawianego zarzutu Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. uzasadni stosownie do treści przepisu art. 424 kpk .